

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	3
1.1	Wprowadzenie	3
1.2	Cel i zadania programu	3
1.3	Zakres programu	3
2	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA I OCENA ZASOBÓW ORAZ WALORÓW ..	5
2.1	Położenie administracyjne	5
2.2	Budowa geologiczna	5
2.3	Gleby i ich przydatność	6
2.4	Klimat	7
3	FLORA I FAUNA	8
3.1	Szata roślinna – flora	8
3.2	Fauna	9
4	HYDROSFERA	10
4.1	Wody powierzchniowe	10
4.2	Wody podziemne	10
4.3	Źródła	11
5	FORMY OCHRONY PRZYRODY WYNIKAJĄCE Z „USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY” I INNYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH - OBSZARY CHRONIONE, POMNIKI PRZYRODY.....	12
5.1	Rezerwat przyrody „Marynopol”	12
5.2	Rezerwat przyrody „Doły Szczeckie”	12
5.3	Użytki ekologiczne	13
5.4	Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej	13
5.5	Projektowane obiekty i obszary chronione	14
6	OCHRONA KOMPONENTÓW ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	15
6.1	Ochrona złóż surowcowych	15
6.2	Ochrona gleb	15
6.3	Ochrona powietrza atmosferycznego i hałas	16
6.4	Ochrona wód powierzchniowych	16
6.5	Stan, jakość i ochrona wód podziemnych i źródeł	17
6.6	Przyczyny zmian jakości wód powierzchniowych i podziemnych	17
7	SZANSE ROZWOJU GMINY GOŚCIERADÓW WYNIKAJĄCE ZE STANU I PRZEOBRAZEŃ ŚRODOWISKA NATURALNEGO	19
8	ZAGROŻENIA EKOLOGICZNE	20
9	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA — ISTNIEJĄCA	21

9.1	Zaopatrzenie w wodę	21
9.2	Ścieki sanitarne	21
9.3	Oczyszczalnie ścieków	22
9.4	Gospodarka odpadami	22
9.5	Zaopatrzenie w gaz i ciepło	23
10	ZADANIA GMINY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA NA NASTĘPNE LATA W PERSPEKTYWIE KRÓTKOTERMINOWEJ NA LATA 2004-2007 I DŁUGOTERMINOWEJ DO ROKU 2012	24
10.1	Zadania do realizacji na lata 2004 – 2012	24
10.1.1	W zakresie zaopatrzenia w wodę	24
10.1.2	W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków	25
10.1.3	W zakresie gospodarki odpadami	26
10.1.4	W zakresie gazyfikacji i centralnych systemów ogrzewania	26
10.1.5	W zakresie rekultywacji terenów zdegradowanych	26
10.1.6	W zakresie ochrony obiektów i obszarów przyrodniczych	27
10.1.7	W zakresie zalesiania i zadrzewiania	28
10.1.8	Zadania w zakresie edukacji ekologicznej	28
11	ZADANIA DLA GMINY NA NAJBLIŻSZE 3 LATA I W PERSPEKTYWIE 10 LAT WYNIKAJĄCE Z POWIATOWEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I WYMAGAŃ UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ II - GIEJ POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA	30
12	ŹRÓDŁA FINASOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	32

1. WSTĘP

1.1.WPROWADZENIE

Program Ochrony Środowiska dla gminy Gościeradów oparto o przepisy Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz.U. Nr 62, poz. 627) o wprowadzeniu Ustawy Prawo ochrony środowiska, Ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 100, poz. 1085, Art. 10, pkt. 4). Rady Gminne uchwały programy ochrony środowiska do 30 czerwca 2004 roku.

Realizowana obecnie tzw. II Polityka Ekologiczna Państwa ma na celu wytyczenie strategii zrównoważonego rozwoju, który zapewni skuteczną reglamentację dostępu do środowiska oraz zakłada doskonalenie systemów zarządzania środowiskiem na wszystkich szczeblach administracji państwowej i samorządowej.

1.2.CEL I ZADANIA PROGRAMU

Na podstawie ww. przepisów polityka ekologiczna państwa określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaje i harmonogramy działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Podstawowym zadaniem programu ochrony środowiska ma być pomoc w rozwiązywaniu istniejących problemów ochrony środowiska i gospodarki wodnej w gminie.

Opracowany program ochrony środowiska dla gminy inwentaryzuje aktualny stan zasobów środowiska naturalnego, jego bogactwa i walory przyrodniczo - krajobrazowe oraz formy ochrony i kierunki zmian.

1.3.ZAKRES PROGRAMU

Program Ochrony środowiska dla gminy Gościeradów opracowany został w formie dwóch opracowań:

1. Programu Ochrony Środowiska dla gminy na lata 2004 – 2007 z perspektywą do roku 2012,

2. Planu Gospodarki Odpadami na lata 2004 – 2007 z perspektywą do roku 2012.

Powyższe opracowania określają zadania gminy w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami oraz działań ponadlokalnych.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA I OCENA ZASOBÓW ORAZ WALORÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Gmina Gościeradów położona jest w południowo – zachodniej części województwa lubelskiego i należy do powiatu kraśnickiego. Gmina znajduje się w strefie pośredniego oddziaływania ośrodków regionalnych Stalowa Wola i Sandomierz.

Zajmuje powierzchnię 158,5 km² i posiada ok. 7830 osób. Sieć osadnicza liczy 19 sołectw i dwie wspólnoty mieszkaniowo – osiedlowe. Od zachodu graniczy z gminą Annopol, od północy z gminą Dzierzkowice, od wschodu z gminą Trzydnik Duży, a od południa z należącymi do województwa podkarpackiego gminami Zaklików i Radomyśl. Gęstość zaludniania gminy wynosi ok. 49 osób/km².

2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Większa część gminy położona jest w obszarze południowej części krawędzi Wyżyny Lubelskiej. Południowo – zachodni fragment Wyżyny Lubelskiej leży na pograniczu głównych jednostek geologiczno – tektonicznych Polski i prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej i fałdowej Europy zachodniej.

Niecka lubelska wypełniona jest miąższami i zróżnicowanymi litologicznie osadami paleozoicznymi i mezozoicznymi. Występuje tu izoklinalne położenie warstw jury i kredy budujących strukturalną krawędź Wyżyny Lubelskiej.

Skąły jurajskie występują w okolicach Salomina i Gościeradowa. Wschodnie margle i opoki górnej kredy i dolnego trzeciorzędu przebiegają na przemian pasami na północny - wschód od linii Gościeradów – Zdziechowice i są związane z niszczeniem podniesionego zrębu świętokrzyskiego oraz spłyconiem stopniowo napełnianego zbiornika sedymentacyjnego.

Obszar Niziny Sandomierskiej, do której należy południowa część gminy, pokryty jest plejstocénскими madami, mułkami i piaskami ze żwirami, na których położone są wydymowe utwory piaszczyste. Doliny rzek pokrywają osady mułkowo – piaszczyste.

2.3. GLEBY I ICH PRZYDATNOŚĆ

Na terenie gminy występują głównie utwory gliniaste i lessowe oraz piaski, a także opoki, gezy i wapienie. Doliny rzeczne Tuczyzna, Karasiówki i Sanny wypełniają namuły, piaski i materiały organiczne. W gminie dominuje kilka typów gleb:

- gleby płowe utworzone z lessów i utworów lessopodobnych położone głównie na wschód od doliny Tuczyzna,
- gleby bielcowe utworzone z piasków słabogliniastych i gliniastych położone na zachód od doliny Tuczyzna,
- rędziny utworzone z wapieni i margli kredowych występują na wierzchołkach i zboczach zdartych z pokrywy czwartorzędowej o znacznej zawartości próchnicy,
- rędziny utworzone na wapieniach macedońskich występujące w południowej części gminy,
- mady piaszczyste zalegające w dolinach rzek: Tuczyzna, Karasiówka, Sanna – bardzo słabe pod względem użytkowym.

Gmina Gościeradów należy do Gościeradowskiego regionu glebowo – rolniczego.

Udział gleb w podziale na klasy bonitacyjne przedstawia tabela nr 1, natomiast tabela nr 2 podział użytkowy gruntów.

Klasy bonitacyjne gruntów

TABELA NR 1

Gmina Gościeradów	Grunty orne w hektarach							Użytki zielone w hektarach				
	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IVa	Klasa IVb	Klasa V	Klasa VI	Klasa II Z	Klasa III Z	Klasa IV Z	Klasa V Z	Klasa VI Z
	-	66	2864	1279	1330	1406	830	10	97	126	221	87

Podział użytkowania gruntów

TABELA NR 2

Gmina Gościeradów	Powierzchnia ogólna w ha	Użytki rolne			Ogólna powierzchnia użytków rolnych w ha	Lasy i grunty leśne w ha	Pozostałe grunty i nieużytki w ha
		Grunty orne w ha	Sady w ha	Łąki i pastwiska w ha			
	15856	7658	63	507	8228	6786	842

Większość gleb występujących na terenie gminy zaliczana jest pod względem wartości użytkowej za gleby dobre. Gmina Gościeradów posiada przeciętne warunki dla rozwoju rolnictwa.

2.4. KLIMAT

Warunki klimatyczne kształtują napływające nad jej obszar masy powietrza polarno-morskiego i polarno-kontynentalnego. Ich częstotliwość pojawiania się stanowi 90% ogólnej frekwencji pojawiania się wszystkich mas powietrza. Przez obszar gminy przebiega strefa ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego, co przejawia się w braku wyraźnej przewagi w częstotliwości występowania jednej z wymienionych mas powietrza.

Powietrze polarno - morskie powoduje w okresie letnim wzrost zachmurzenia, opady i ochłodzenie, a w zimie ocieplenie opadami deszczu lub śniegu. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi $7,6^{\circ}\text{C}$: najchłodniejszym miesiącem jest styczeń z temperaturą średnią $-3,8^{\circ}\text{C}$, a najcieplejszym lipiec o temperaturze $18,4^{\circ}\text{C}$. Średni opad roczny dla Gościeradowa wynosi 586 mm. Przeważają wiatry sektora zachodniego: średnia prędkość wiatrów na terenie gminy ma wartość 3,5 m/s.

Dużą rolę w bioklimacie odgrywają lasy. Tereny leśne cechują się dużą zaciszą, dużym zaciemnieniem i łagodnym przebiegiem dobowych elementów meteorologicznych. Obszary położone na obrzeżach lasów utrzymują wilgoć w glebie. Klimat sprzyja rolnictwu.

3. FLORA I FAUNA

3.1. SZATA ROŚLINNA – FLORA

Na szatę roślinną gminy składają się:

- lasy i obszary leśne obejmujące 42,8% powierzchni gminy. Z ogólnej wielkości zasobów leśnych wynoszących 6786 ha – 95% to lasy państwowe. Lasy prywatne zajmują obszar ok. 500 ha. Największą powierzchnię zajmuje grąd w serii żyźnej odmiany małopolskiej z udziałem buka i jodły. Lasy mieszane znajdują się na większej części obszaru gminy. Na siedliskach borowych rozwijają się zróżnicowane wilgotnościowo fitocenozy borowe występujące na południe od Mniszka i Szczecyna. Najmniejsze powierzchnie zajmuje łęg olchowy odpowiadający pod względem przyrodniczo-leśnym olsom i lasom łęgowym występującym w dolinach rzek. Do największych kompleksów leśnych należą lasy: Gościeradowski, Marynopolski, Salomiński, Dąbrowa i Zaborze. Kompleksy leśne charakteryzują się urozmaiconą linią brzegową. Stan sanitarny i zdrowotny lasów jest na ogół dobry. W stosunku do lasów prowadzona jest rygorystyczna polityka ekologiczna – jej ważniejsze elementy to:
 - zakaz zmiany przeznaczenia terenów leśnych na nieleśne,
 - wyklucza się lokalizację ogrodzeń oraz zabudowy kubaturowej poza tymi, które służą obsłudze gospodarki leśnej,
 - ograniczona penetracja piesza, konna, rowerowa – wyznaczanie ścieżek dydaktycznych przez leśników,
 - ochrona strefy brzegowej lasów.

Na terenie gminy znajdują się dwa rezerваты przyrody: Marynopol i Doły Szczeckie.

- ⇒ łąki i pastwiska określone jako użytki zielone zajmują około 541 ha, tj. ok. 3,4% powierzchni gminy. Łąki i pastwiska w największym zgrupowaniu występują w południowej części gminy oraz w dolinie rzeki Tuczyn. W obrębie fitocenoz łąkowych na terenie gminy występują:
- łąki świeże w dolinach rzek, głównie Karasiówki,
 - łąki wilgotne – w rejonie wsi Szczecyn,
 - łąki suche na wyniesieniach i brzegach pobliskich lasów.

Wyłączone są spod odwodnień mokradła, torfowiska i podmokłe łąki. Ochronie podlegają też zadrzewienia, skupiska drzew, enklawy przyleśne i zarośla łęgowe.

- ⇒ rośliny kserotermiczne – zadaniem polityki ekologicznej jest ochrona roślinności ciepłolubnej oraz możliwości restytucji stanowisk gatunków ginących. Roślinność kserotermiczna należy w gminie do najbardziej interesujących zbiorowisk roślinnych oraz zawiera wiele gatunków

rzadkich i chronionych, występuje głównie na zboczach Kamiennej Góry. Obowiązuje bezwzględna ochrona roślinności kserotermicznej i siedlisk murawowych.

3.2. FAUNA

Gmina Gościeradów jest rozległą gminą o dużym zróżnicowaniu przyrodniczym. Do cennych gatunków zamieszkujących lasy zaliczyć należy przede wszystkim bociana czarnego, z grupy ptaków drapieżnych bieliki obserwowane w okresie lęgowym przy stawach Zawółcze na skraju leśnictwa Borów oraz kani czarnej. Gniazda tych ptaków nie są dobrze zinwentaryzowane.

Na terenie całej gminy występują takie ptaki jak myszołów, jastrząb i krogulec. W okolicy Wólka Szczeka znajdują się kolonie czapli siwej. Z innych ptaków występują dość powszechnie sowy, dzięcioły, w tym dzięcioł czarny. Gołębie i turkawki występują najliczniej w pasie dolin rzecznych i małych cieków Sanny i Karasiówki.

Powszechnie występującym w lasach na terenie całej gminy ptakiem jest kruk. Jest też wiele innych popularnych gatunków ptaków, jak skowronek, kuropatwa, trznadel, cierniówka, piecuszek i pierwiosnek. Ptaki w osiedlach ludzkich, parkach i ogrodach to: jaskółki, jerzyki, kawki, sierpówki, wróble, mazurki czy bociany białe.

Na terenie lasów gościeradowskich występują jelenie, sarny, dziki, lisy, borsuki, kuny, jenoty, zające, bażanty, kuropatwy i kaczki..

Z pozostałych zwierząt na terenie gminy występują wiewiórki, jeże, ropucha szara i zielona, rzekotka, zaskroniec, żmija, padalec, jaszczurki. Duże chronione ssaki to wilki, bobry i wydry.

Flora i fauna na terenie gminy jest bardzo urozmaicona i bogata gatunkowo.

4. HYDROSFERA

4.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Gmina Gościeradów położona jest w całości w dorzeczu rzeki Sanny i jej prawobrzeżnych dopływów rzeki Tuczyn i Karasiówki. Sieć rzeczna jest rzadka. Największą rzeką gminy jest Tuczyn. Dno doliny w wielu fragmentach jest użytkowane rolniczo. Dolina na wielu odcinkach jest podmokła. Na terenie gminy nie występują naturalne zbiorniki wodne. Na południe od wsi Wólka Szczeka znajduje się kompleks stawów rybackich.

Z uwagi na ubogą sieć rzeczną gminy znaczenie rzek w systemie hydrologicznym oraz ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe, szczególnie rzeki Tuczyn – ochrona rzek zarówno pod względem sanitarnym jak i krajobrazowym należy do priorytetowych i strategicznych zadań ekologicznych gminy. Ochrona wód powierzchniowych to zadanie ciągłe dla gminy, w szczególności w zakresie zakazu odprowadzania do wód nieoczyszczonych ścieków, czy składowania w bliskim sąsiedztwie odpadów. Utrzymanie naturalnego stanu cieków to zasadnicze walory krajobrazowe gminy.

4.2. Wody podziemne

Wody podziemne występują w utworach jurajskich, kredowych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych, przy czym wszystkie piętra wodonośne są powiązane zarówno ze sobą, jak i wodami powierzchniowymi. Najbardziej zawadnione są skały kredowe.

Duża szczelinowość utworów kredowych i głębokie wcięcia w wierzchowiny dolin rzecznych wytworzyły duże kontrasty w głębokościach statycznego zwierciadła wody podziemnej. Głębokości te wahają się od kilku metrów w dolinach rzecznych do 60 metrów w partiach wierzchniowych w okolicach Kamiennej Góry. Średnia głębokość wynosi około 20 metrów.

Położenie zwierciadła wód podziemnych ulega sezonowym wahaniom, obniża się w kierunku dolin rzecznych i najpłycej występuje w południowo – zachodniej części gminy. Wodonośne są utwory piaszczyste, a swobodne zwierciadło wody występuje na niewielkich głębokościach sięgając nawet 2,5 m. Największe stany notuje się wiosną, najniższe jesienią.

4.3. Źródła

Źródła w gminie Gościeradów związane są z dolinami rzek. Najliczniejsze to źródła podzboczowe i dolinowe. Większość źródeł ma małą wydajność. Do największych należą źródła w Mniszku Łanach – ok. 42 l/s oraz w Gościeradowie Plebańskim – 2,1 l/s i 1,5 l/s.

Łącznie na terenie gminy występuje około 15 źródeł i ich liczba zmienia się w zależności od wielkości zasilania atmosferycznego. Małe źródła okresowo zanikają. Temperatura wód w źródłach w przedziale 8,4 – 9,3°C. Źródło w Mniszku zasilane wodami piętra kredowo – jurajskiego ma temperaturę stałą 10,3°C. Źródła podlegają szczególnej ochronie sanitarnej i środowiskowej.

5. FORMY OCHRONY PRZYRODY WYNIKAJĄCE Z USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY I INNYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH – OBSZARY CHRONIONE I POMNIKI PRZYRODY.

Zadaniem polityki ekologicznej jest tworzenie systemu obszarowej ochrony prawnej środowiska przyrodniczego. Wyróżniające się w skali regiony wartości środowiska przyrodniczego i krajobrazu uzasadniają roszczenie prawnej ochrony obszarowej w gminie.

Najważniejszymi przepisami regulującymi gospodarkę zasobami przyrody i jej ochrony są:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – *Ustawa o ochronie środowiska*,
- Ustawa z dnia 18 października 2001 roku – *Prawo wodne*,
- Ustawa z dnia 12 grudnia 1991 roku – *O ochronie przyrody*,
- Ustawa z dnia 28 grudnia 1991 roku – *O lasach*,
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 roku – *O ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

5.1. Rezerwat przyrody „Marynopolę”

Rezerwat częściowo leśny o nazwie „Marynopolę” został utworzony w roku 1976 na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Powierzchnia rezerwatu – 156,12 ha. Przedmiotem ochrony jest grupowo występująca jodła, poza nią grab zwyczajny, dąb szypułkowy. Są okazy ponad 100-letnie. Spośród rzadkich i chronionych gatunków roślin spotyka się lepiężnika białego, brzozę czarną, wronca widlastego, widłaka jałowcowego i lipę drobnolistną.

5.2. Rezerwat przyrody „Doły Szczeckie”

Rezerwat częściowo leśno – krajobrazowy utworzony w roku 1997 Zarządzeniem MOSZN i L. Powierzchnia rezerwatu 203,62 ha w Leśnictwie Salomin, w tym powierzchnia leśna 198,17 ha.

Głównym celem ochrony jest zachowanie gromadnego stanowiska buka zwyczajnego na północno – wschodniej granicy naturalnego występowania oraz pociętego terenu w formie jarów, wąwozów i suchych dolin z różnorodnymi współczesnymi formami erozyjnymi, progami i studniami, suffożyjnymi obrywami i niszami osuwiskowymi.

Poza bukiem występuje grab, a w dolinach klon, jawor, lipa i osika. Spośród roślin zasługuje na uwagę paprotnik kolczasty, wroniec widlasty, żywiec gruczołowaty, parzydło leśne i bluszcz pospolity.

Kilkanaście buków w wieku 100 – 160 lat ma średnicę pnia sięgającą 100-105 cm.

5.3. Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Gościeradów znajduje się jeden użytek ekologiczny utworzony w 1995 roku położony w obrębie wsi Wólka Szczeka. Obejmuje obszar o powierzchni 30,6 ha nieleśny, zabagniony, położony na zachodnich obrzeżach stawów. Przedmiotem ochrony jest naturalna ochrona cieków wodnych i miejsc gniazdowania ptactwa.

5.4. Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej

Na terenie gminy ochroną objętych jest 12 pomników przyrody, w tym 11 pomników przyrody ożywionej i 1 pomnik przyrody nieożywionej. Należą do nich:

- 4 lipy drobnolistne o obwodach pni: 680, 550, 420 i 370 cm w Szczecynie, rosnące wzdłuż drogi Szczecyn – Gościeradów,
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 550 cm w Księżomierzy rosnąca w posesji nr 157,
- 21 lip drobnolistnych o obwodzie pni od 320 do 520 cm i 1 grab o obwodzie pnia 280 cm w Gościeradowie rosnące w pasie drogowym Gościeradów – Annopol,
- 4 lipy drobnolistne o obwodzie pni 200-450 cm w Gościeradowie rosnące przy dawnej drodze dojazdowej do pałacu,
- 37 lip drobnolistnych o obwodzie pni 200-500 cm i 2 klony zwyczajne o obwodzie pni 190-270 cm w Gościeradowie rosnące w parku wzdłuż drogi do pałacu,
- 2 jesiony wyniosłe o obwodzie pni 360 i 310 cm rosnące w parku podworskim w Gościeradowie,
- olsza czarna o obwodzie pnia 310 cm w Gościeradowie rosnąca w parku podworskim,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 420 cm w Aleksandrowie rosnący koło gajówki Zastawie,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 485 cm w Leśnictwie Dąbrowa rosnący na południowo – zachodnim skraju Lasu Dąbrowa,

- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 345 cm w Gościeradowie rosnąca na północny – zachód od kościoła,
- zespół źródeł o powierzchni 0,05 ha znajdujących się na gruntach wspólnoty wsi Łany, pomiędzy brzegiem lasu a rzeką Tuczyn (koło mostku).

5.5. Projektowane obiekty i obszary chronione

Projektuje się *Gościeradowski Park Krajobrazowy*, który stanowiłby część gminnego obszaru położonego na południe od zabudowy rozlokowanej wzdłuż drogi krajowej nr 74 Kraśnik – Annopol. Wyjątkowa harmonia krajobrazu, walory przyrody nieożywionej i ożywionej, obecność siedlisk przyrodniczych, obecność rezerwatów przyrody, dla których park krajobrazowy stanowiłby odpowiednią otulinę.

Proponuje się ustanowienie na obszarze gminy kolejnych 6-ciu pomników przyrody: tuja zachodnia, kilkanaście lip drobnolistnych oraz alei drzew (62 lipy, 56 sosen, 3 klony, tuja, grab) i pozostałe 21 lip (pomniki przyrody), pas zieleni wzdłuż drogi krajowej nr 74 pomiędzy Gościeradowem a zachodnią granicą gminy.

Przewiduje się utworzenie jednego użytku ekologicznego „Kamienna Góra” – fragment krawędzi Wyżyny Lubelskiej położony na północ od Szczecyna. Interesująca budowa geomorfologiczna, siedliska cennych muraw, biotopy rzadkich ptaków, walory krajobrazowe i widokowe oraz drugiego pomnika przyrody nieożywionej tworzącego zespół źródeł w Gościeradowie Plebańskim.

6. Ochrona komponentów środowiska i gospodarki wodnej

6.1. Ochrona złóż surowcowych

Najważniejszym surowcem są fosforyty – rozpoznane złożo „Gościeradów” położone między Gościeradowem a Marynopolą o miąższości od 80 - 130 cm, aktualnie nie eksploatowane.

Surowce węglanowe reprezentowane przez wapienie rafowe oraz opoki i margle kredowe. W złożu Książomierz – Mniszek stwierdzono występowanie osadów kredy górnej o olbrzymich zasobach perspektywicznych. Powierzchnia około 429 ha².

Surowce ilaste występują w postaci ilów trzeciorzędowych i lessów. Iły zostały wstępnie rozpoznane w rejonie Szczecyna na powierzchni około 60 ha. Eksploatowane są w niewielkim zakresie dla potrzeb polowych cegielni.

Kruszywo naturalne w postaci piasków budowlanych znajduje się w Liśniku Dużym Kolonii, jego zasoby są niewielkie i wynoszą ok. 32 tys. ton. Eksploatacja złoża powinna być ściśle powiązana z ochroną środowiska i położeniem gminy w projektowanym Gościeradzkim Parku Krajobrazowym.

6.2. Ochrona gleby

Teren gminy chroniony jest przed składowaniem odpadów „na dziko” w miejscach niedozwolonych poprzez fakt posiadania gminnego składowiska odpadów stałych, które zlokalizowane jest w Książomierzy. Pojemność tego składowiska wynosi 19100 m³ i zajmuje ono powierzchnię 1,26 ha.

Pomimo posiadania składowiska i prowadzenia na szeroką skalę zbiórki odpadów szacuje się, że 10-15% odpadów trafia na tzw. dzikie miejsca składowania, które zwykle powstają na obrzeżach pól i lasów, w obrębie lasów, a także w niezrekultywowanych i niezagospodarowanych wyrobiskach po eksploatacji kopalin, szczególnie piasku.

Eksploatowane składowisko odpadów posiada uregulowany stan prawny. Gospodarka odpadami jest zawarta w planie gospodarki dla gminy Gościeradów.

Ważnym parametrem warunkującym korzystny przebieg procesów zachodzących w glebie oddziałującym na rośliny jest odczyn. Około 29% gleb kwaśnych wymaga w gminie wapnowania, ale większość ta jest porównywalna do średnich wartości w województwie i powiecie. Większa część gleb występujących na terenie gminy zaliczana jest pod względem

wartości użytkowej do gleb dobrych. Na terenie gminy brak jest monitoringu gleb.

6.3. Ochrona powietrza atmosferycznego i hałas

Substancje chemiczne występujące w wielkościach wyższych od naturalnego składu powietrza stanowią jego zanieczyszczenia. Mogą one być pochodzenia naturalnego wynikające z procesów zachodzących w skorupie ziemskiej, jak i antropogenicznego. Do tych drugich należą:

- źródła emisji procesów technologicznych,
- proces spalania paliw płynnych i stałych na potrzeby energetyki,
- transport,
- paleniska indywidualne.

W strukturze emisji dominują substancje gazowe takie jak tlenki węgla i azotu, dwutlenek siarki oraz pyły. Na terenie gminy brak zakładów przemysłowych emitujące zanieczyszczenia do atmosfery. Emisja zanieczyszczeń pochodzi z palenisk domowych, drobnych lokalnych kotłowni i transportu drogowego.

Przez środek gminy przebiega droga krajowa nr 74 o długości 12 km. Ponadto gmina posiada 57 km dróg powiatowych i 35 km dróg gminnych i lokalnych. Najbardziej obciążona ruchem jest droga krajowa. Przy spalaniu paliw w silnikach samochodowych emitowane są gazy nietoksyczne takie jak azot, tlen, dwutlenek węgla, para wodna oraz szkodliwe, jak tlenek węgla, tlenek azotu, węglowodory, dwutlenek siarki, związki ołowiu.

Emisja na terenie gminy pochodząca z palenisk indywidualnych i rozproszonych środków transportu jest niewielka.

Stężenia średnie daleko odbiegają od normy i osiągają wartości 8-10% dopuszczalnych stężeń. Na terenie gminy nie ma stacji monitoringu powietrza.

Na terenie gminy nie ma też uciążliwego hałasu, poza komunikacyjnym, który przy drodze głównej może być odczuwalny przez mieszkańców Gościeradowa, szczególnie w porze nocnej. Na terenie gminy monitoring hałasu nie jest prowadzony.

6.4. Ochrona wód powierzchniowych

Badania jakości wód powierzchniowych realizowane są w ramach *Państwowego Monitoringu Środowiska*. Jest to system pomiarów, analiz i ocen stanu czystości wód powierzchniowych płynących i stojących.

Z rzek dotyczących gminy Gościeradów monitorowana jest Sanna w dolnym biegu na odcinku 6,9 km. Ten odcinek Sanny klasyfikowany jest w II-giej klasie czystości rzek. Ponieważ Karasiówka i Tuczyn są prawobrzeżnym dopływem Sanny, to ich stan wód jest zadowalający. Do obydwu rzek, zarówno Karasiówki, jak i Tuczyn nie są odprowadzane żadne ścieki przemysłowe, czy poważniejsze ilości nieoczyszczonych ścieków bytowo- gospodarczych. Wody powierzchniowe muszą być pod szczególną ochroną władz gminy.

6.5. Stan, jakość i ochrona wód podziemnych oraz źródeł

Wody podziemne należą do zasobów odnawialnych. Na terenie gminy Gościeradów wody głębinowe stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę do celów pitnych i gospodarczych. Monitoring wód podziemnych prowadzony jest w czterech klasach:

- klasa I a – wody najwyższej czystości,
- klasa I b – wody wysokiej jakości,
- klasa II – wody średniej jakości,
- klasa III – wody niskiej jakości.

Na terenie Gościeradowa zlokalizowany jest regionalny monitoring wód podziemnych. Monitoring w tym punkcie jest równocześnie monitoringiem wód podziemnych na terenie powiatu kraśnickiego. Wody w tym punkcie pomiarowym zostały zakwalifikowane do II klasy jakości ze względu na podwyższoną twardość ogólną.

Monitoring nie obejmuje badaniami źródeł znajdujących się na terenie gminy. Nie ma poważnych źródeł zanieczyszczeń wód podziemnych. Można stwierdzić, że jakość wód podziemnych jest dobra i bez uzdatniania nadaje się do picia i potrzeb gospodarczych.

6.6. Przyczyny zmian jakości wód powierzchniowych i podziemnych

W obszarze gminy przyczyną zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych są ścieki bytowo – gospodarcze, zanieczyszczenia rolnicze (nawozy), dzikie składowiska odpadów, spływy wód deszczowych. Najgroźniejsze są surowe ścieki bytowo – gospodarcze pochodzące z gospodarstw nie objętych kanalizacją. Ścieki najczęściej są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach, bardzo często nieszczelnych i długo przetrzymywanych, co potęguje stopień zagrożenia dla wód powierzchniowych i podziemnych.

Na terenie gospodarstw wiejskich leżących blisko cieków wodnych zagrożeniem może być też niewłaściwie magazynowana gnojowica czy obornik. Obfite deszcze mogą wypłukiwać gnojowicę i przemieszczać ją do wód powierzchniowych.

Niewłaściwe magazynowanie środków ochrony roślin, nawozów sztucznych, materiałów ropopochodnych może tworzyć potencjalne źródło zanieczyszczeń. Niekiedy niewielkie ilości, ale wylane punktowo, mogą powodować zagrożenia dla wód własnych ujęć. Nagły spływ wód opadowych roztopowych stanowi również poważne źródło zanieczyszczeń.

Wody podziemne ujmowane poprzez studnie głębinowe podlegają szczególnej ochronie. Każda studnia musi mieć wyznaczoną i zabezpieczoną strefę ochronną, a każde ujęcie wodne winno mieć ważne pozwolenie wodnoprawne. Na terenie gminy Gościeradów czynnych jest 15 studni głębinowych, które zaopatrują w wodę wodociągi grupowe i lokalne.

7. Szanse rozwoju gminy Gościeradów wynikające ze stanu i przeobrażeń środowiska naturalnego

Unikatowa wartość przyrody ożywionej i nieożywionej, wysoka wartość walorów przyrodniczo – krajobrazowych, korzystny klimat, czyste powietrze, dobre gleby, brak przemysłu stanowią bogactwo i szansę rozwoju gminy nakładając równocześnie ograniczenia wynikające ze stanu i przeobrażeń środowiska naturalnego na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Dalszy rozwój gminy powinien uwzględniać:

- ✓ rozwój nowoczesnego i wydajnego rolnictwa powiązanego z przetwórstwem rolno – spożywczym,
- ✓ rozwój drobnej wytwórczości i przedsiębiorczości,
- ✓ agroturystyka i turystyka.

Obszary prawnie chronione, atrakcyjne punkty widokowe, pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, park wiejski, klimat to atuty do rozwoju turystyki. Studium zagospodarowania przestrzennego dla gminy Gościeradów zakłada wydzielenie ścieżek i ciągów pieszych i rowerowych. Konieczny jest rozwój bazy noclegowej przyciągającej turystów (camping, pole namiotowe).

W tak atrakcyjnej miejscowości przy drodze krajowej nr 74 obiektem promującym gminę byłby motel z zapleczem parkingowym, gastronomicznym i noclegowym.

8. Zagrożenia ekologiczne

Główne kierunki ochrony środowiska przyjęte w II-giej Polityce Ekologicznej Państwa wskazują obszary priorytetowe dla każdego szczebla administracji państwowej, a więc także i dla gminy.

W kolejności zagrożeń ekologicznych gminy należy wymienić:

- gospodarkę wodno-ściekową,
- gospodarkę odpadami,
- erozję wodną i eoliczną.

Zagrożenia te w sposób najbardziej dotkliwy oddziałują negatywnie na stan środowiska, rzutując na stan zanieczyszczenia wód, gleb i degradację powierzchni terenu w tym gleb. Skala ich występowania dotyczy wszystkich gmin powiatu kraśnickiego. Na pełną likwidację tych zagrożeń potrzebne są wysokie nakłady inwestycyjne. Likwidacja tych zagrożeń powinna liczyć na szerokie poparcie władz województwa i powiatu oraz szeroką akceptację społeczną.

9. Infrastruktura techniczna – istniejąca

9.1. Zaopatrzenie w wodę

Mieszkańcy gminy Gościeradów zaopatrywani są w wodę poprzez:

- wodociągi grupowe,
- wodociągi lokalne i indywidualne,
- studnie kopane.

Według aktualnego stanu długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie wynosi ok. 36,7 km, a liczba budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkiwania przyłączonych do sieci wodociągowej wynosi około 622. Stopień zwodociągowania gminy wynosi ok. 40%. Eksploatowane są trzy wodociągi grupowe: Aleksandrów, Kol. Gościeradów – Salomin i Suchodoły.

Sieć wodociągowa funkcjonująca w Gościeradowie Folwark zasilana jest w wodę z ujęcia zlokalizowanego na terenie sąsiedniej gminy Annopol.

Na terenie gminy funkcjonują również lokalne i indywidualne studnie wiercone. Są to:

- ☞ ujęcie wody os. POM Gościeradów,
- ☞ ujęcie wody w Domu Pomocy Społecznej w Gościeradowie,
- ☞ ujęcie wody PGR i szkoły w Wólce Gościeradowskiej,
- ☞ ujęcie wody Szkoły Podstawowej w Marynopolu,
- ☞ ujęcie wody szkoły w Liśniku Dużym,
- ☞ ujęcie wody szkoły w Szczecynie.

Wszystkie ujęcia mają uregulowania prawne lub w najbliższym czasie będą je mieć.

9.2. Ścieki sanitarne

Podstawowy rodzaj ścieków zagrażających środowisku, a szczególnie wodom powierzchniowym i gruntowym, to ścieki sanitarne, tzw. bytowo-gospodarcze. Gmina nie posiada zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych. Istnieją lokalne systemy kanalizacji, a przede wszystkim indywidualne, gdzie ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych, tzw. szamb, z których na indywidualne zlecenia wozami asenizacyjnymi wywożone są okresowo do oczyszczalni mechaniczno – biologicznej Domu Pomocy Społecznej w Gościeradowie oraz oczyszczalni komunalnej w Kraśniku.

Lokalne systemy kanalizacyjne liczą łącznie 4 km sieci rozdzielczej i 82 przyłącza kanalizacyjne, które obejmują:

- osiedle POM Gościeradów dla 41 mieszkań, ścieki w ilości ok. 8 tys. m³/rok odprowadzane są do ciekę Strumyk, dopływu rzeki Tuczyn, poprzez osadnik wstępny Imhoffa,
- osiedle Zachód obejmujące 76 budynków jednorodzinnych, ścieki w ilości ok. 8 tys. m³/rok doprowadzane są kanalizacją do oczyszczalni Domu Pomocy Społecznej w Gościeradowie, a następnie po oczyszczeniu do rzeki Tuczyn,
- osiedle PGR obejmujące 37 rodzin oraz Zespół Szkół i blok mieszkalny przy szkole. Ścieki z osiedla przepompowywane są do oczyszczalni przy szkole w Wólce Gościeradowskiej, a po oczyszczeniu odprowadzane do rzeki Tuczyn.

Pozostałe ścieki sanitarne, jak również wody opadowe w niekontrolowany sposób odprowadzane są do gruntu lub zanieczyszczają wody płynące w ciekach i rowach melioracyjnych.

9.3. Oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie:

- ⇒ mechaniczno – biologiczna o przepustowości 110 m³/dobę w Gościeradowie Folwark przy Domu Pomocy Społecznej,
- ⇒ mechaniczno – biologiczna BIOCLER B-180 o przepustowości 38,4 m³/dobę przy szkole w Wólce Gościeradowskiej. Część biologiczna została przekazana do eksploatacji w 2002 roku.

Obydwie oczyszczalnie nie są w pełni obciążone.

9.4. Gospodarka odpadami

Równolegle z niniejszym *Programem Ochrony Środowiska* opracowany jest *Gminny Plan Gospodarki Odpadami*.

Gminne składowisko odpadów jako obiekt budowlany przystosowany jest na taki cel. Aktualnie stan wypełnienia wynosi ok. 60%, a czas eksploatacji ok. 10 lat. Przy średniej rocznej ilości odpadów w gminie wynoszącej około 900 – 1000 Mg czas eksploatacji może trwać do roku 2010. Dalsza rozbudowa składowiska może być nieopłacalna z uwagi na dość bliską odległość gminy Gościeradów od *Międzygminnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów*

„Piaski – Zarzecze II”, pełniącego funkcję składowiska powiatowego z urządzeniami do odzysku surowców wtórnych.

Aktualna zbiórka odpadów komunalnych na terenie gminy odbywa się systemem pojemnikowo – kontenerowym. Selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w minimalnym stopniu. Składowisko w Księżomierzy wymaga poprawy stanu sanitarnego i technologicznego oraz prowadzenia monitoringu wód.

9.5. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Gmina nie posiada zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Podstawę zaopatrzenia w ciepło stanowią indywidualne i lokalne źródła opalane drewnem, węglem, koksem, olejem opałowym, i gazem.

Dużą szansę na szeroką gazyfikację gminy ma fakt, że przez teren gminy przebiega gazociąg wysokoprężny Zaklików – Gościeradów stanowiący odgałęzienie gazociągu wysokoprężnego relacji Rozwadów – Puławy.

Na terenie Gościeradowa zlokalizowana jest stacja redukcyjna, która docelowo zasili w gaz kolejne wsie. Stopień gazyfikacji jest stosunkowo dobry, co ma również wpływ na zmniejszenie emisji do atmosfery z palenisk tradycyjnych.

10. Zadania gminy w zakresie ochrony środowiska na następne lata w perspektywie krótkoterminowej na lata 2004 – 2007 i długoterminowej do roku 2012.

Walory krajobrazowe gminy, jej rolniczy charakter, nieskażone wody i powietrze, duże zasoby leśne powinny zobowiązywać władze gminy do szczególnej ochrony środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem i degradacją. Gospodarcze wykorzystywanie środowiska nie musi prowadzić do obniżania jego walorów i wartości.

Na szczególną ochronę zasługują zasoby wód podziemnych, które na obszarze gminy należą do zasobów regionalnych. Zobowiązuje to do ochrony wód przed zanieczyszczeniem i uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej.

Dla zapewnienia odpowiedniego standardu życia mieszkańców wsi położonych w gminie jest wyposażenie zabudowy w infrastrukturę techniczną dająca możliwość korzystania z wodociągu, kanalizacji, centralnego ogrzewania, gazu i prądu. Najbardziej kompleksowy element infrastruktury sanitarnej w gminie stanowi gospodarka odpadami.

Na 12 jednostek osadniczych aż 5 wsi: Liśnik Duży, Mniszek, Łany, Szczecyn i Wólka Szczeka nie posiada żadnego zorganizowanego systemu komunalnego – sieci wodociągowej, kanalizacyjnej czy gazowej. Dostęp do sieci wodociągowej ma tylko 5 wsi.

Rozwój infrastruktury sanitarnej, szczególnie wodno-ściekowej, powinien stanowić priorytet w rozwoju gminy.

10.1. Zadania do realizacji w latach 2004 – 2007

10.1.1. W zakresie zaopatrzenia w wodę

- racjonalne korzystanie z zasobów wód podziemnych i powierzchniowych,
- modernizacja i konserwacja istniejących ujęć wody i sieci wodociągowych, wykonywanie tam gdzie jest możliwe nowych przyłączy,
- likwidacja nieczynnych ujęć wody (nieczynnych studni),
- utrzymywanie w dobrym stanie technicznym i sanitarnym stref ochronnych źródeł wody,
- zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy w zakresie grupowego systemu zaopatrzenia w wodę poprzez adaptację istniejących ujęć, ich rozbudowę lub budowę nowych.

Dla zabudowy kolonijnej i rozproszonej położonych poza zasięgiem wodociągów grupowych zaopatrzenie w wodę promować z lokalnych ujęć wód podziemnych.

10.1.2. W zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków

Poważnym zagrożeniem dla warunków sanitarnych i ochrony środowiska jest duża dysproporcja pomiędzy rozwojem zaopatrzenia w wodę z wodociągów zbiorowych a poziomem skanalizowania i oczyszczania ścieków.

W planach perspektywicznych gminy zakłada się dla terenów zwartej zabudowy budowę sieci kanalizacyjnych i zbiorczych mechaniczno – biologicznych oczyszczalni ścieków sanitarnych o wysokim stopniu redukcji. Aktualnie produkowane biobloki są nowoczesne i wysokiej sprawności oczyszczania (wysoka redukcja zanieczyszczeń).

Proponuje się następujące systemy kanalizacji zbiorczych:

- ⇒ wykonanie kanalizacji zbiorczej oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Gościeradów z włączeniem miejscowości Gościeradów Folwark – Gościeradów Plebański – Gościeradów Ukazowy (1686 mieszkańców) – Wólka Gościeradowska (530 mieszkańców) tworząc kompleks o zabudowie zwartej oraz Księżomierz (1111 mieszkańców) – Aleksandrów (283 mieszkańców) oddległych od Gościeradowa o 4 km tworzących również kompleks o zabudowie zwartej. Łączna RLM = 3610. W ramach tej inwestycji projektowana oczyszczalnia w miejscowości Gościeradów Plebański miałaby przepustowość 540 m³/d.
- ⇒ rozbudowę lokalnej sieci kanalizacyjnej w Gościeradowie Folwark z osiedla POM i ścieki poprzez przepompownię podłączyć do oczyszczalni ścieków w Domu Pomocy Społecznej,

Dla pozostałych terenów zabudowy położonych poza zasięgiem zbiorczych układów kanalizacyjnych, gdzie budowa kanalizacji i oczyszczalni jest technicznie i ekonomicznie nieuzasadniona zakłada się budowę kanalizacji bezodpływowej – szczelnych zbiorników bezodpływowych przeznaczonych do gromadzenia ścieków okresowo wywożonych samochodem asenizacyjnym do zbiorczych oczyszczalni ścieków.

Realna jest również budowa indywidualnych przydomowych oczyszczalni ścieków, z których osady pościekowe mogą być rolniczo wykorzystane.

10.1.3. W zakresie gospodarki odpadami

Odpady komunalne będą w najbliższych 5-6 latach składowane na zorganizowanym obiekcie budowlanym położonym w Księżomierzy (szczegóły w *Gminnym Planie Gospodarki Odpadami*).

Dobrze prowadzona gospodarka odpadami to utrzymanie wyższego standardu sanitarnego i porządku w gminie. Zbiórka, systematyczny odbiór, selekcja i segregacja wydłuży również czas eksploatacji własnego składowiska.

10.1.4. W zakresie gazyfikacji i centralnych systemów ogrzewania

Zakłada się dalszą rozbudowę sieci gazowych zaopatrujących mieszkańców w gaz ziemny opartą o istniejącą na terenie gminy Gościeradów stację redukcyjno – pomiarową I stopnia. To dobra prognoza na dalsze zmniejszanie emisji zanieczyszczeń z lokalnych palenisk domowych i kotłowych.

Z planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego wynika, że przez tereny gminy Gościeradów planowany jest fragment gazociągu tranzytowego łączącego Białoruś ze Słowacją. Trasa koliduje pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, szczególnie w rejonie Kamiennej Góry. Należy przypuszczać, że do takiej kolizji ze środowiskiem naturalnym szczególnie chronionym nie dojdzie.

Na terenie gminy nie jest przewidywana realizacja centralnych systemów zaopatrzenia w ciepło. Zakłada się stosowanie paliw niskoemisyjnych jako źródeł zaopatrzenia w ciepło.

10.1.5. W zakresie rekultywacji terenów zdegradowanych

Środowisko przyrodnicze gminy odznacza się stosunkowo małym stopniem degradacji. Niewielkie przekształcenia środowiska wynikają z eksploatacji surowców mineralnych, szczególnie gliny i piasku oraz kamieniołomy. Wyróbiska te są miejscem nielegalnych wysypisk śmieci, w których zalegają fragmenty odpadów niebezpiecznych (opakowania po środkach chemicznych).

Do rekultywacji przeznaczone są również fragmenty dolin rzecznych degradowane przez istniejącą zabudowę i zagospodarowanie terenu. Po wyrównaniu i złagodzeniu skarp tereny te mogą być przywrócone jako użytki zielone lub grunty orne. Z inwentaryzacji wynika, że do rekultywacji wytypowano 49 odkrywek o łącznej powierzchni 3,2 ha.

Rekultywację należy uznać za jeden z pierwszoplanowych problemów ochrony środowiska. Obowiązek rekultywacji ciąży na jednostce, która spowodowała zmianę w środowisku, a na jednostce nadzorującej (Urząd Gminy) obowiązek jego wyegzekwowania.

10.1.6. W zakresie ochrony obiektów i obszarów przyrodniczych

Ochrona jednostek przyrodniczo – krajobrazowych, punktów widokowych, obiektów i obszarów przyrodniczych realizowana jest w granicach obszarów prawnie chronionych, a w odniesieniu do obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych.

Na obszarze gminy ustala się ochronę różnorodności i mozaikowości krajobrazu, ochronę otwartych krajobrazów polnych przed zabudową i zmianą charakteru użytkowania oraz ochronę tradycyjnego wiejskiego układu osadniczego.

Najwyższe walory ze względu na wartość ekspozycji krajobrazu posiada środkowy pas obszaru gminy Gościeradów zwłaszcza strefa krawędziowa Wyżyny Lubelskiej obfitująca w dominanty krajobrazowe, a także urzeźbione obszary południowo – wschodnie gminy i tereny położone wzdłuż doliny rzeki Tuczyn. Z kulminacji Kamiennej Góry roztacza się wspaniała szeroka panorama na Kotlinę Sandomierską, a także krawędź Wyżyny Kielecko-Sandomierskiej w okolicach Zawichostu, Góry Pieprzowe i wreszcie na Góry Świętokrzyskie.

Ukształtowanie, harmonia powiązań i panoramy widokowej powinna być nienaruszalna. Zespół pałacowo – parkowy w Gościeradowie wraz z zachowanym parkiem jest największym powierzchniowo obszarem na terenie gminy wpisanym do rejestru zabytków. Większą część parku porasta starodrzew: lipy, jesiony, kasztanowce, klony, graby, olsze oraz akacji, wierzby, topole, wiąz, brzoza, czeremcha i pojedyncze okazy świerka, buka, modrzewia, sosny. Malowniczo prezentują się partie parku związane z przepływającym przez niego strumieniem. Drzewostan w parku wymaga konserwacji i leczenia.

Wiodącą zasadą ochrony zieleni jest zakaz likwidacji zieleni i wycinki drzewostanu mających znamiona pomników przyrody. Ochrona obiektów i obszarów chronionych realizowana jest i będzie w ramach istniejących i projektowanych systemów przyrodniczych:

- ↪ ECONET – EUROPA i ECONET PL,
- ↪ Programu CORINE biotopes,
- ↪ Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA – 2000.

10.1.7. W zakresie zalesienia i zadrzewienia

Lasy i grunty leśne stanowią 42,8% powierzchni gminy. Z ogólnej wielkości zasobów leśnych wynoszących 6790 ha 93% to lasy państwowe. Lasy prywatne zajmują powierzchnię około 500 ha. W granicach powiatu kraśnickiego jest to największe zalesienie gminy. W strukturze gminy terenom leśnym nadaje się znaczenie węzłowe.

Na podstawie *Ustawy o lasach* właściwa gospodarka leśna podlega zasadom i winna mieć na celu:

- ☞ zakaz zmiany przeznaczenia terenów leśnych na nieleśne,
- ☞ zachowanie i ochronę istniejących powierzchni leśnych,
- ☞ pielęgnację upraw i drzewostanów,
- ☞ planową gospodarkę pozyskiwania drewna,
- ☞ wykonywanie zabiegów ochronnych,
- ☞ zalesianie gleb nieprzydatnych rolnictwu,
- ☞ tworzenie leśnych rezerwatów i pomników przyrody,
- ☞ wykluczenie na terenach leśnych ogrodzeń i budowy kubaturowych obiektów poza obiektami służącymi obsłudze gospodarki leśnej,
- ☞ zachowanie śródleśnych cieków i zbiorników wodnych,
- ☞ zachowanie ostoi rzadkich roślin i zwierząt,
- ☞ zachowanie w stanie naturalnym śródleśnych nieużytków,
- ☞ tworzenie na obrzeżach lasów pasa ochronnego o szerokości 20-30 m, tzw. strefy brzegowej lasów.

Zadaniem jest utrzymanie dobrej kondycji drzewostanu i nie degradowania ich walorów środowiskowych. Zasady gospodarowania lasami powinny być ściśle przestrzegane.

10.1.8. Zadania w zakresie edukacji ekologicznej

Narodowy Program Edukacji Ekologicznej wyróżnia 3 etapy edukacji ekologicznej:

- ✓ edukacja formalna,
- ✓ szkolenia,
- ✓ ekologiczna świadomość społeczna.

Edukacja formalna to zorganizowany system kształcenia sformułowany w aktach prawnych. W Polsce system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.

Szkolenia to zinstytucjonalizowane formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej.

Ekologiczna świadomość społeczna obejmuje stan wiedzy poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego zasobach, użytkowaniu i ochronie środowiska.

Świadomość ekologiczną kształtuje edukacja formalna poprzez instytucje państwowe, organizacje społeczne i media.

Edukacja ekologiczna na szczeblu gminy to filmy, festyny, pokazy, zloty, targi, wystawy, imprezy plenerowe, gospodarstwa ekologiczne, konkursy. Działalność tą może prowadzić również Gminny Ośrodek Kultury oraz szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne.

- 11. Zadania dla gminy na najbliższe 3 lata i w perspektywie 10 lat wynikające z *Powiatowego Programu Ochrony Środowiska* i wymogów Unii Europejskiej oraz *II-giej Polityki ekologicznej państwa***

Należą do nich:

w sferze edukacji:

- wykształcenie w społeczeństwie nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska naturalnego człowieka,
- prowadzenie organizacji szkolnych i konkursów o tematyce ekologicznej,
- ekologizacja obiektów dydaktycznych i otoczenia szkół,
- organizacja wyjazdów dzieci i młodzieży do tzw. zielonych szkół.

w sferze świadomości:

- prowadzenie akcji promocyjnych dotyczących racjonalnej gospodarki odpadami, ochrona różnorodności biologicznej,
- udział w ogólnopolskich imprezach dotyczących środowiska,
- udział w imprezach profilowanych, targach, festiwalach, konkursach, wystawach o tematyce ekologicznej,
- medialne programy radiowe i telewizyjne o tematyce ekologicznej.

w sferze szkoleń:

- edukacja ekologiczna dzieci, młodzieży i nauczycieli w szkołach,
- edukacja dorosłych,
- kształcenie i doskonalenie kadr samorządowych,
- szkolenia ukierunkowane na wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju na terenach wiejskich,
- szkolenie średniego stopnia zarządzania wybranymi grupami zawodowymi.

w sferze gospodarki:

- zmniejszenie wodochłonności produkcji,
- ograniczanie materiałochłonności,
- zmniejszenie zużycia energii,
- zwiększenie udziału odzysku surowców z odpadów,
- likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych,
- zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń w ściekach odprowadzanych do wód powierzchniowych,
- ograniczenie emisji pyłów, tlenków siarki i azotu,
- wycofać do roku 2005 z użytkowania etyliny i przejść wyłącznie na benzynę bezołowiową.

W Powiatowym Programie Ochrony Środowiska przyjęto pewne wskaźniki limitów do osiągnięcia do roku 2010, które przyjmuje się również do osiągnięcia w programie gminnym. I tak:

- a) w zakresie gospodarki odpadami:
- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną selektywną zbiórka odpadów,
 - uzyskanie co najmniej 37% odzysku surowców z dostarczanych do wysypiska odpadów,
 - w przypadku odpadów opakowaniowych osiągnięcie następujących wskaźników odzysku:
 - opakowania z papieru i tektury – 48%
 - opakowania ze szkła – 40%
 - opakowania z tworzyw sztucznych – 25%
 - opakowania metalowe – 40%
 - opakowania wielomateriałowe – 25%
 - opakowania z materiałów naturalnych, drewno – 10%
 - dla odpadów wielkogabarytowych odzysk na poziomie 34%
 - odzysk odpadów niebezpiecznych z grupy komunalnych – 29%
- b) w zakresie gospodarki wodno-ściekowej:
- zwiększenie wskaźnika zwodociągowania gminy do 80%,
 - pełna likwidacja zrzutu ścieków nieoczyszczonych.
- c) w zakresie powietrza atmosferycznego i hałasu:
- utrzymanie aktualnego stanu jakości powietrza,
 - utrzymanie poziomu hałasu na poziomie równoważnym nie przekraczającym w porze nocnej 55dB.

12. Źródła finansowania gminnego *Programu Ochrony Środowiska*

Podstawowe źródła finansowania programów ochrony środowiska i gospodarki wodnej na terenie gminy to:

- ⇒ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ⇒ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ⇒ Budżet gminy wspierany budżetem Starostwa Powiatowego w Kraśniku,
- ⇒ Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa,
- ⇒ Fundusz Rekultywacji Obszarów Rolnych,
- ⇒ Fundusz Spójności,
- ⇒ Kredyty Banku Światowego,
- ⇒ Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej,
- ⇒ Nisko oprocentowane kredyty Banku Ochrony Środowiska.

Program Ochrony Środowiska powinien być zatwierdzony przez Radę Gminy i przekazany do zaopiniowania przez Starostwo Powiatowe w Kraśniku.